

**BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISHDA KORPORATIV
MOLIYANING ROLI****Kurbanova Nigora Azadovna****O'zbekiston Respublikasi****Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi****qurbanovamagistr1010@mail.ru****<https://doi.org/10.5281/zenodo.16402918>**

Zamonaviy dunyoda iqtisodiy taraqqiyot va ekologik, ijtimoiy barqarorlik o'rtasidagi muvozanatni saqlash insoniyat oldidagi eng dolzarb vazifalardan biriga aylangan. Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan ilgari surilgan Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) 2030 yilgacha global miqyosda ijtimoiy, ekologik va iqtisodiy muammolarga yechim topishga qaratilgan keng qamrovli strategik yo'nalishdir. Ushbu maqsadlar ichida qashshoqlikka barham berish, sifatli ta'lim, toza suv va sanitariya, energiya manbalaridan oqilona foydalanish, iqlim o'zgarishiga qarshi choralar ko'rish kabi ustuvor yo'nalishlar mavjud bo'lib, ularga erishishda barcha ijtimoiy-iqtisodiy institutlar, xususan, korporativ sektor faol ishtirok etishi zarur. Shu nuqtayi nazardan, barqaror rivojlanishga erishishda korporativ moliyaning o'rni va roli tobora ortib bormoqda.

Korporativ moliya — bu korxonalar moliyaviy resurslarini boshqarish, investitsiyalarni rejalashtirish, tavakkalchilikni baholash, foyda va kapital oqimlarini optimallashtirish orqali kompaniyaning uzoq muddatli qiymatini oshirishga qaratilgan faoliyatdir. Ammo endilikda ushbu tushuncha faqat iqtisodiy manfaatlar bilan cheklanmay, ekologik va ijtimoiy jihatlarni ham o'z ichiga oluvchi keng qamrovli tushunchaga aylanmoqda. Yashil moliya, ijtimoiy investitsiyalar, ESG (Environmental, Social, Governance) ko'rsatkichlariga asoslangan moliyaviy qarorlar qabul qilish orqali korporatsiyalar nafaqat o'z foydasini ko'zlaydi, balki jamiyat oldidagi mas'uliyatini ham anglaydi. Bunday yondashuv nafaqat kompaniyaning obro'sini oshiradi, balki uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Korxonalar o'z moliyaviy strategiyalarini qayta ko'rib chiqib, barqarorlikni moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etish orqali BRMga faol hissa qo'shishi mumkin. Masalan, yashil obligatsiyalar chiqarish, ekologik loyihalarni moliyalashtirish, qayta tiklanadigan energiya manbalariga sarmoya kiritish, ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy ta'sir investitsiyalarini amalga oshirish bugungi kun korporativ moliyasining muhim yo'nalishlariga aylangan. Bu esa o'z navbatida kompaniyaning moliyaviy barqarorligini saqlagan holda, ijtimoiy mas'uliyatli faoliyat yuritishini ta'minlaydi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlardagi yirik kompaniyalar BRMga erishishda muhim rol o'ynab, o'z moliyaviy siyosatlarini barqaror rivojlanish tamoyillari asosida shakllantirmoqda. Masalan, AQSh, Germaniya, Yaponiya va Skandinaviya mamlakatlaridagi kompaniyalar ESG ko'rsatkichlarini asosiy moliyaviy indikatorlardan biri sifatida qabul qilmoqda. Ular iqlim o'zgarishiga moslashuv, chiqindilarni kamaytirish, energiya samaradorligini oshirish va gender tengligini ta'minlashga yo'naltirilgan moliyaviy qarorlar qabul qilmoqda. Natijada bu korxonalar nafaqat ijtimoiy obro'-e'tibor qozonmoqda, balki investorlar ishonchini orttirgan holda, moliyaviy barqarorlikka erishmoqda.

O'zbekiston sharoitida ham korporativ moliyaviy boshqaruv sohasida muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ekologik xavfsizlik, iqlim o'zgarishiga qarshi kurash, yashil

iqtisodiyotga o'tish kabi ustuvor yo'nalishlar belgilanib, ushbu yo'nalishlarga moliyaviy resurslar jalb etilishi ko'zda tutilgan. Bunda xususiy sektor, ayniqsa, korporatsiyalarning faol ishtiroki zarur. Yashil moliyalashtirish mexanizmlarini yo'lga qo'yish, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikda ijtimoiy va ekologik loyihalarni amalga oshirish, investorlarga BRM doirasida sarmoya kiritish uchun qulay muhit yaratish mamlakatimizda korporativ moliyaning strategik ahamiyatini oshirmoqda.

Biroq bu yo'lda qator muammolar ham mavjud. Xususan, ko'plab kompaniyalarda ESG ko'rsatkichlarini joriy etish amaliyoti hali sust rivojlangan, yashil moliya bozorining yetarlicha shakllanmagani, investorlarning xabardorligi pastligi, normativ-huquqiy bazaning to'liq emasligi BRMga erishish yo'lida korporativ sektor ishtirokini cheklab qo'ymoqda. Shu bois, korporativ moliyani barqaror rivojlanish maqsadlariga yo'naltirish uchun quyidagi chora-tadbirlar zarur: birinchidan, korporatsiyalarda strategik moliyaviy rejalarni ESG mezonlariga asoslash; ikkinchidan, yashil obligatsiyalar va ijtimoiy obligatsiyalar kabi moliyaviy vositalarni amaliyotga joriy etish; uchinchidan, korporativ boshqaruvda shaffoflik va hisobot berish tizimini takomillashtirish; to'rtinchidan, xodimlar va rahbarlar uchun BRM va ESG bo'yicha malaka oshirish dasturlarini yo'lga qo'yish.

Xulosa qilib aytganda, korporativ moliyaning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi roli juda muhimdir. Bu faqat iqtisodiy samaradorlikni emas, balki ekologik va ijtimoiy barqarorlikni ham ko'zda tutadi. Bugungi globallashuv va iqlim o'zgarishi sharoitida korporatsiyalar o'z faoliyatini yangicha, barqaror yondashuv asosida yuritishi zarur. Zero, har bir korxona o'zining moliyaviy qarorlari orqali nafaqat foyda olishga, balki kelajak avlodlar uchun qulay va yashashga arzigulik muhit yaratishga xizmat qilishi lozim. Shundagina korporativ moliya nafaqat kompaniya daromadining manbai, balki jamiyat taraqqiyotining omili bo'la oladi. Shu nuqtayi nazardan, zamonaviy korporativ moliya bugun an'anaviy daromad va xarajatlar tahlilidan tashqariga chiqib, ekologik va ijtimoiy ko'rsatkichlarni ham e'tiborga oluvchi kompleks yondashuvni shakllantirmoqda. Aynan shunday yondashuvlarga korxonaga nafaqat barqaror bozor mavqeini saqlab qolish, balki ijtimoiy e'tibor va jamoatchilik ishonchini qozonish imkonini beradi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hasanova M.Q. (2021). *Korporativ moliya: nazariya va amaliyot*. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti. – 328 b.
2. Mahmudov Sh.K. (2022). "O'zbekistonda korporativ boshqaruv va ESG mezonlarini joriy etishning moliyaviy ahamiyati". *Moliyaviy va iqtisodiy tadqiqotlar jurnali*, №4, 25–31-betlar.
3. Karimov S.M. (2023). "Yashil iqtisodiyotga o'tishda moliyaviy strategiyalarning ahamiyati". *Barqaror rivojlanish ilmiy-amaliy jurnali*, №1(11), 43–50-betlar.
4. Damodaran A. (2010). *Corporate Finance: Theory and Practice*. New York: John Wiley & Sons. – 992 p.
5. Sachs J.D. (2015). *The Age of Sustainable Development*. New York: Columbia University Press. – 543 p.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti (2022). *Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi: 2022–2026 yillar*. Toshkent: Prezident matbuot xizmati. – 104 b.

7. Krugman P., Obstfeld M. (2017). *International Economics: Theory and Policy*. 10th edition. Boston: Pearson Education. – 865 p.
8. Xayitov F.X. (2021). *Korporativ boshqaruv asoslari*. Toshkent: Iqtisodiyot va ta'lim nashriyoti. – 276 b.
9. OECD (2021). *ESG Investing and Corporate Sustainability*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development. – 72 p.
10. BMT (2015). *Barqaror rivojlanish maqsadlari – 2030 kun tartibi*. Birlashgan Millatlar Tashkiloti Rivojlanish dasturi. [Qisqacha onlayn manba: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/uz/>]